

บทคัดย่อ

การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและการปฏิบัติการของรัฐภายใต้กรอบอาเซียน: ศึกษาผ่านกลุ่มผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในเมืองในประเทศ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย

จนถึงปี 2018 อาเซียนมีประชากรมากกว่า 650 ล้านคนในขณะที่มีประชากรในความหวังกังวลประมาณ 2.8 ล้านคน ประเทศต้นทางหลักๆ ของคนเหล่านี้ ได้แก่ เมียนมาร์ ออสเตรเลีย ปากีสถาน ศรีลังกา และโซมาเลีย แม้จะมีคนเกือบ 3 ล้านคนที่อยู่ในสถานะยากลำบาก แต่อาเซียนก็ยังไม่มีการจัดการใดๆ หรือมีระบบใดๆ ที่จะคุ้มครองสิทธิของคนเหล่านั้น กับทั้งในระดับรัฐเองก็ยังไม่มีการอภิปรายในเรื่องนี้

โครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายและนโยบายที่แต่ละรัฐ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทยใช้ในการจัดการผู้แสวงหาที่ลี้ภัยรวมถึงกลุ่มคนที่ต้องถูกบังคับโดยสถานการณ์ให้หนีจากประเทศตนเอง เพื่อ ประเมิน/วิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายและนโยบายดังกล่าวต่อสิทธิพื้นฐานของผู้ลี้ภัย ผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และคนที่ถูกบังคับให้ย้ายถิ่นเข้ามาในทั้งสามประเทศ โดยเฉพาะสิทธิในการศึกษา สิทธิในการมีงานทำ และสิทธิในการเคลื่อนย้ายในประเทศนั้นๆ และเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่เป็นไปได้ โดยเฉพาะข้อเสนอแนะต่ออาเซียนเกี่ยวกับระบบการจัดการ/คุ้มครองสิทธิของคนเหล่านั้นบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน

การวิจัยในโครงการนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก และมีการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ในพื้นที่ที่มีผู้ลี้ภัยในเมืองหนาแน่น

จากการศึกษาพบว่าทั้งแม้จำนวนผู้ลี้ภัยในเมืองจะแตกต่างกัน แต่ทั้งสามประเทศมีกฎหมายและนโยบายใกล้เคียงกัน คือไม่มีกฎหมายภายในที่จะใช้กับคนกลุ่มนี้โดยเฉพาะ แต่นำกฎหมายคนเข้าเมืองมาใช้เป็นหลัก ทั้งสามประเทศไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัยนอกจากนั้น สถานการณ์ในการเข้าถึงสิทธิด้านต่างๆ ของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในเมืองที่อาศัยอยู่ในทั้งสามประเทศมีระดับการเข้าถึงสิทธิที่แตกต่างกันไปตามบริบทและเงื่อนไขทางกฎหมายและนโยบายของแต่ละรัฐ อย่างไรก็ตามจุดร่วมที่สำคัญ ก็คือ ผู้ลี้ภัยในประเทศทั้งสามนี้ยังคงเผชิญกับปัญหาการละเมิดสิทธิ การลิดรอนสิทธิและการไม่สามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ อยู่มาก ในระดับอาเซียนเอง นอกจากปฎิญญาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติแล้ว มีเพียงอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองและป้องกันการค้ามนุษย์เท่านั้นที่มีผลบังคับทางกฎหมาย ปฎิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเอง แม้จะรับรองสิทธิในการแสวงหาที่ลี้ภัย แต่ทั้งหมดก็

ขึ้นกับกฎหมายภายใน ในขณะที่กลไกสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคอาเซียนก็ยังไม่ได้อ่อนแอ ไม่ได้คุ้มครองสิทธิของคนกลุ่มนี้

Abstract

A Comparative Study of the State Policies and Practices towards Urban Asylum Seekers and Refugees in ASEAN: The Cases of Thailand, Indonesia and Malaysia

In 2016, Southeast Asia alone hosted “a total of 2.8 million people of concern”. The main countries of origin of refugees and asylum-seekers were Myanmar, Afghanistan, Pakistan, Sri Lanka, and Somalia. With almost 3 million people of concern, the region has yet to put in place any regional arrangement to protect their rights and national legal framework in most ASEAN countries is lacking.

The study aims at studying state laws and policies to manage asylum seekers and those who are forced to flee their country of origin by comparing three countries namely Indonesia, Malaysia and Thailand. It also examines the impacts of the said laws and policies on the rights of asylum seekers and forced migrants, especially right to education, to employment and to freedom of movement. It attempts to come up with recommendations for possible rights based migration governance in ASEAN.

The study is based mainly on documentary research. It will also conduct field visits in the three countries under research as well as visits to communities where asylum seekers and forced migrants are concentrating. In depth interviews of officers, NGOs staff, and asylum seekers shall be also conducted.

The study reveals that the three countries are not party to the Convention relating to the Status of Refugee, and thus their governments primarily use immigration laws to manage refugees due to there being no clear domestic legal framework. ASEAN as a group is still hesitant to collectively discuss refugee issues and any regional governance for migration in general, let alone for refugees and asylum seekers in particular. Urban refugees are facing human rights challenges in all countries under study. The study recommends a regional migration governance to address the issues.